

JAVIER
SIERRA

EL PLA
MESTRE

Columna

JAVIER SIERRA
EL PLA MESTRE

Traducció de Marc Barrobés

COL·LECCIÓ CLÀSSICA
TÍTOL ORIGINAL: *EL PLAN MAESTRO*
PRIMERA EDICIÓ: FEBRER DEL 2025
© PICATRIX, S.L., 2025,
EN COL·LABORACIÓ AMB AGENCIA LITERÀRIA ANTONIA KERRIGAN
© DE LA TRADUCCIÓ: MARC BARROBÉS, 2025
© EDITORIAL PLANETA, S. A.
© COLUMNNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U.
AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA
ISBN: 978-84-664-3323-5
DIPÒSIT LEGAL: B. 503-2025
FOTOCOMPOSICIÓ: GRUP62
IMPRÈS A CATALUNYA - PRINTED IN CATALONIA

www.columnnaedicions.cat

IMATGES D'INTERIORS: © ACI, © Album, © G. DAGLI ORTI / DEA / Album,
© Frida Kahlo, VEGAP, Barcelona, © Frank Nowikowski / Alamy, © M.Sobreira / Alamy, © Oronoz /
Album, © Fine Art Images / Album, © Renata Sedmakova / Shutterstock, © 2025 Banco de México
Diego Rivera Frida Kahlo Museums Trust, Mexico, D.F. / VEGAP, Barcelona, 2025
© Katsumi Murouchi / Getty Images, Cortesia de © Marc i Marie Christine Groenen

IL·LUSTRACIONS D'INTERIORS: © Àlvar Salom

ICONOGRAFIA: DAU, Grup Planeta

La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor. La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals perquè sosté l'ecosistema de qui escriu i de les nostres llibreries. En comprar aquest llibre contribuïu a mantenir aquest ecosistema viu i en creixement. A Grup62 agràim que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa d'autores i autors perquè puguin continuar desenvolupant la seva funció.

Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos)
si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra.
Podeu contactar amb CEDRO a través del web www.conlicencia.com
o per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47.

—**A**tenció! Quan entrem, caminarem en fila índia, d'un en un. Està prohibit dur motxilles ni res que pugui danyar les parets. La cova és molt estreta. Ho heu entès?

El to de la Sandra era imperatiu. La noia devia tenir vint-i-pocs anys, cabellera rossa recollida en una trena i una galàxia de pigues que se li expandia per les galtes. Vestia el folre polar vermell que el Govern de Cantàbria proporcionava als seus guies. Si no s'hagués adreçat a nosaltres amb aquell aplom, hauria pensat que aquella era la seva primera feina. Potser era una estudiant de doctorat. O una enginyera forestal en pràctiques. El cas és que ens va deixar anar la tirallonga en un to tan greu que no vaig dubtar ni per un instant que se sentia la guardiana d'aquell lloc. Cosa que em va agradar.

—Ni se us acudeixi de tocar ni d'emportar-vos res d'aquí dintre! —va cridar en to amenaçador—. És un delictes tipificat contra el patrimoni!

La Sandra ens havia rebut a la meva família i a mi al final d'un camí sense asfaltar. No l'haviem vist en el moment de reservar les entrades al centre d'interpretació aquell matí, però tampoc no ens va importar. Estàvem de vacances i qualsevol cosa ens semblava bé. La noia va arribar a l'hora impresa als tiquets. Ho va fer en un totterreny blanc, desprenent efluvís

d'espígol i amb un walkie-talkie penjat a la cintura que xiulava de tant en tant. Recordo que ens va saludar avaluant amb escepticisme el que tenia al davant: un matrimoni jove, amb dos nens petits equipats amb motxilles de Bob Esponja, gorres de visera i calçat esportiu, com si fossin jugadors d'un equip de futbol escolar.

Aleshores va arquejar una cella abans de fer-nos una altra advertència:

—La cova d'Hornos de la Peña no és amable. Us ho deuen haver avisat, oi?

La meva dona i jo ens vam mirar abans d'assentir.

—Fantàstic —va esbufegar—. Cal travessar algunes escletxes estretes. Recorrerem un tram a la gatzoneta, al costat d'unes estalactites de cent mil anys que no es poden ni fregar. Serà incòmode.

—Incòmode? Com, d'incòmode?

—És un lloc humit. Us mullareu els peus. No hi veureu més enllà del nas i haureu de demanar als marrecs que vagin sempre al davant. Tot i que si creieu que poden alterar o trencar alguna cosa, valdrà més que es quedin fora. Queda clar?

Els menuts es van alarmar davant de la perspectiva de quedar-se fora.

—Crec que no ens hem presentat —vaig somriure, mirant de suavitzar aquella benvinguda tan esquerpa—. Som l'Eva, en Martín, la Sofia i en Javier. Acabem d'arribar de Madrid. I prometem que ens portarem bé. Oi que sí, nens?

Els menuts, que tenien els ulls tan oberts com jo, vam confirmar les meves paraules amb un gest tímid del cap.

L'Eva va explicar a la Sandra que érem allà de vacances i que jo tenia un interès especial en l'art rupestre. La meva dona també li va dir que jo tenia la intenció d'escriure un llibre sobre les coves, però a la noia allò no la va impressionar. La Sandra Vázquez Rey —vaig llegir-ne el nom complet a la identificació que duia enganxada al pit— es va limitar a escoltar-la. Segurament érem la seva primera visita del dia i

tenia massa coses al cap per empatitzar amb una família de la gran ciutat que no tenia ni idea de com espavilar-se en una caverna.

En Martín acabava de fer vuit anys. La Sofia, gairebé set. Havíem llogat un vell molí a Puente Viesgo, a menys de quinze minuts d'allà, i aspiràvem a passar el mes explorant les principals atraccions de la zona. El nord muntanyós d'Espanya era l'únic refugi segur per a la xafogor del mes d'agost i, tot i que la visita a Hornos semblava una excursió més, la meva dona i jo érem conscients que recórrer un recinte catalogat com a Patrimoni de la Humanitat per la Unesco era elevar les nostres aventures a un altre nivell. Què hi podia fer jo? M'havia passat un any fora de casa per culpa de la promoció de la meva última novel·la i m'havia compromès a donar-los un estiu inoblidable. El que potser no s'esperaven era que «inoblidable» volgués dir empenye'ls fins a una gruta llòbrega i angosta, perduda en meitat d'un cingle, a sis-cents quilòmetres de casa, amb una ogressa fent-nos de cicerone.

Els nens van plantejar una allau de preguntes.

—És molt estreta?

—Hi ha ratpenats, papa?

—I escorpins?

—A les coves hi viuen abelles, Sofia.

—De debò?

Els dubtes dels menuts van ploure com les bales en un tiroteig.

—Disculpa, no deu ser molt profunda, oi? —va preguntar l'Eva, preocupada.

Començava a entendre per què havia insistit jo tant en el fet que portessin calçat còmode. Però la Sandra, lluny de dissipar els seus temors, en va afegir un altre a la seva llista: sota terra faria més fred i els nens es podrien refredar.

—Et mataré. Això s'avisava... —em va xiuxiuejar l'Eva, i em va clavar una puntada de peu.

No n'hi havia per tant. La nostra excursió seria diferent de

les que havíem fet fins aleshores. L'edat que tenien en Martín i la Sofia era la perfecta per al meu pla. La seva mirada incòlume encara era *culturalment lliure*, amb una capacitat per associar conceptes que no havia estat totalment domesticada per l'educació. I aquella era, precisament, la mena de valor que pensava provar aquell matí.

Efectivament, jo tenia un pla *secret* per a aquell viatge. Era una idea que havia nascut mesos abans dels llibres d'art paleolític acumulats al meu despatx. Les hores de lectura m'havien fet covar un experiment per al qual ja no quedava gaire temps. Potser tan sols aquell estiu. I és que, en algun d'aquells volums havia llegit que els menors de vuit o nou anys —com els meus fills, vaja— eren el millor aliat possible per visitar una gruta amb pintures i entendre-la.

No sabia dir si va ser Jean Clottes,¹ el gran expert francès en el paleolític, o potser algun col·lega seu, qui va dir: «Els nens tenen un instint innat per reconèixer art en una paret prehistòrica». Segons ells, qualsevol nen petit de pocs anys és molt més capaç que un adult mitjà a l'hora de discernir traços o ombres amb significat a les roques d'una gruta rupestre. Els nens són capaços d'interpretar tot allò que a nosaltres ens passa inadvertit. El seu cervell és més plàstic, està més alerta i posseeix la intel·ligència de donar sentit a qualsevol raspadura, detall o clivella banal en un mur. Però el que resulta encara més sorprenent és que aconsegueixen que els adults acabin veient el mateix que ells, com si tinguessin la capacitat de despertar en tercers una forma de percepció que s'oblida amb l'edat.

No és màgia, vaig llegir. Es tracta del mateix mecanisme psicològic que ens porta a reconèixer cares als núvols o figures als pòsits del cafè. Amb el temps deixem de veure-les, però, si algú ens torna a connectar amb aquest saber, el recuperem immediatament.

1. Jean Clottes, *La prehistoria explicada a los jóvenes*. Paidós, Barcelona, 2008.

Podria ser que tinguessin aquest superpoder, els meus fills?
El dubte no em podia engrescar més.

Serien aquell parell de mocosos capaços de trobar imatges gravades fa milers d'anys, salvatgement erosionades per mil·lennis d'humitat i abandó, a la cova a la qual ens dirigíem? M'ajudarien a desxifrar els seus misteris?

Naturalment, havia preparat el meu experiment amb la complicitat de l'Eva. Ella, ballarina esdevinguda economista, s'havia passat gairebé dues dècades ensenyant ballet a Màlaga a nenes petites i havia desenvolupat una capacitat formidable per relacionar-se amb elles. De fet, havia estat ella qui m'hi havia animat. Fins i tot m'havia donat la clau per batejar aquell projecte. Vam acordar d'anomenar-lo operació Vultus, 'mirada' en llatí. «Els observaràs mentre *miren*, oi que és això?», em va dir.

El que no havia previst era que aquella jove amb aires de general que ens va rebre a Cantàbria se'ns avancés al nostre experiment.

—Sofia, Martín... atents!

Aliena al nostre Vultus, la Sandra els va atansar uns cascs de plàstic groc, com de paleta, que els van convertir en dos petits xampinyons.

—Esteu preparats?

—Llestos! —van corejar duent-se les mans al cap, enriolats.

—Doncs som-hi.

Un minut més tard, tots cinc ascendíem per un camí que trespava fins a un tall a la roca orientat a ponent. A aquella hora tan matinera estàvem sols. Cap senyal no indicava el lloc cap on ens dirigíem. Caminàvem agafats a una barana de fusta, només unes passes per darrere de la nostra guia, per un terra cobert de branques que cruixien sota els nostres peus com si masteguéssim patates xips. L'aire feia olor de florit, i a la llunyania se sentia la fragor del riu Tejas, tan potent que ens va obligar a alçar diverses vegades la vista cap a una vall verda i espaiosa, infinita.

—Que bonic que és això, papa! —es va extasiar la Sofia.

Vam superar el pendent i vam deixar enrere el bosc. Fora ja de l'empara dels freixes, en una esplanada sobtada i a l'abric d'un talús, vam ensopegar amb una porta de ferro encastada a la roca. La Sandra s'hi va aturar al davant, va revisar l'enorme arc de pedra que la cobria a manera de llinda natural i es va girar cap als xampinyons amb una proposta insòlita.

—A veure, canalla... Abans de passar a l'interior, m'agradaria comprovar si esteu preparats per convertir-vos en petits prehistoriadors —va dir amb els ulls resplendents mentre localitzava la clau del reixat entre el manyoc que va treure del no-res—. Digueu-me, hi veieu alguna cosa, aquí?

La guia va fer un gest vague cap a la paret de roca que teníem al davant. No semblava gran cosa. L'Eva i jo la vam escrutar sense veure-hi res més que un tall cobert de molsa.

—Què se suposa que hem de...?

La Sandra ens va fer callar.

—Xxxt. No, vostès no. Els nens.

Entusiasmats, els nens van examinar la roca, encuriosits. Durant uns segons no van desenganxar la mirada de la paret. Em va sorprendre la facilitat amb què van entrar en el joc, tot i que la meua sorpresa va ser encara més gran quan, de sobte, la menuda es va sobresaltar i va assenyalar amb l'índex alguna cosa que hi havia just al damunt del seu cap.

—Mira, papa! Allà!

Els estava sotmetent la Sandra al mateix examen que havia pensat jo?

—És un cavall gran! —va afegir.

—I és molt gros! —va matisar el seu germà, trepitjant-li les paraules.

—I flota!

—Flota? —es va sorprendre la Sandra.

—I és clar! —La Sofia va assenyalar la gropa i les potes posteriors de l'equí—. Mira les potes del darrere. Cauen avall, com si no tingués un terra on recolzar-se. Aquest cavall està volant!

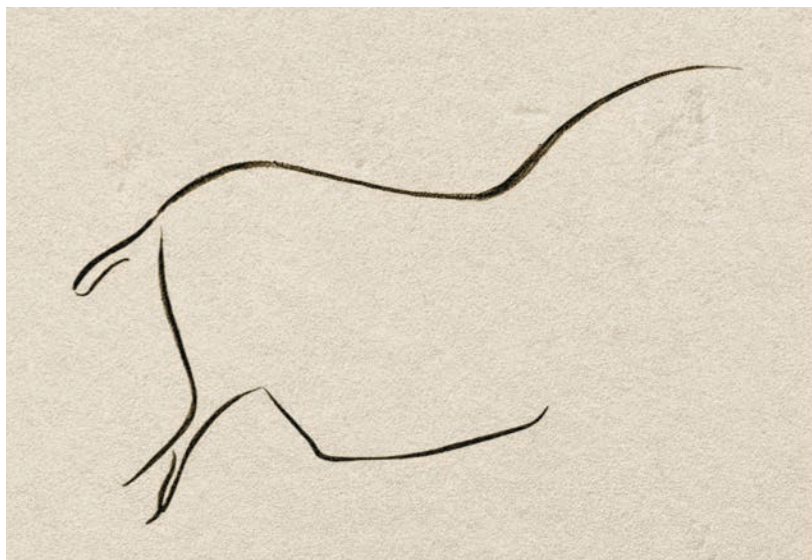
L'Eva i jo, atònits, vam arronsar les espatlles, encara incapços de distingir res. La roca era buida, absolutament buida. Un cavall volador? Però on?

—Molt bé, nois!

Només quan el gest de la nostra amfitriona va dibuixar a l'aire el contorn d'un cavall de malucs enormes i coll curt vam distingir alguna cosa. Els nens tenien raó. Allò feia la sensació de màgia. Allà, al bell mig del que semblava un tall de roca nua, hi havia una forma. Era una silueta grisa, amb prou feines perceptible. Algú l'havia traçat al voltant d'una protuberància de la pedra que encaixava amb la panxa de l'animal i que era pràcticament invisible. En apropar-nos-hi vam veure que la figura no estava pintada, sinó raspada, i que les incisions no eren toques ni pobres, sinó ben precises, i que perfilaven un animal de malucs enormes, ingràvid, enmig del no-res.

Una visió.

—*Vultus, vultus* —em va xiuxiuejar l'Eva, aguantant-se el riure—. I no som capaços ni de veure una silueta!

Cavall a l'exterior de la cova d'Hornos de la Peña. Cantàbria.
Aproximadament divuit mil anys.

—A veure, cap on creieu que mira aquest cavall, nois?
—La Sandra, que era just davant nostre, va tornar a interpel·lar els menuts sense sorprendre's ni per un instant de la seva agudes visual—. Què penseu que ens vol dir?

—Està volant cap a la cova! —va reaccionar en Martín.

—Vol que hi *entdem* —va precisar la Sofi, amb un dels darrers espeternecs de la seva graciosa llengua de pedaç.

La noia els va tustar lleument als cascs.

—Molt bé! Sou uns observadors excel·lents —va aplaudir la Sandra—. Descobrir un cavall prehistòric aquí, a l'entrada d'una caverna, és una cosa molt especial, sabeu? I em sembla que la Sofi té raó: podria ser un senyal antic per dir-nos que som a les portes d'una cova amb més criatures flotants a l'interior.

—I per què floten? —va inquirir en Martín.

—Perquè són màgiques. Les van pintar entre fa quinze mil i cinquanta mil anys. Si voleu, podem passar a veure-les i...

—Això és de l'època de l'avi? —la va interrompre la nena.

—De molt abans! —va riure la guia, amb les pigues voleiant per les seves galtes plenes—. De l'època de l'avi de l'avi de l'avi...

—Ah, de debò?

—Els homes que van viure aquí rarament representaven res a l'entrada dels seus santuaris. Per això creiem que aquesta imatge és una mena de senyal, una invitació.

—Una invitació —vaig repetir jo, fascinat pel to de rondallaire que de sobte havia adoptat la nostra guia.

—Ves a saber —va dir ella, arronsant les espatlles—. Potser així ens estan dient que, si seguim aquest exemplar, descobrirem com volar nosaltres també.

No la vaig entendre. Però aleshores la Sandra va deixar de mirar-me i, ajupint-se a l'altura dels nens, va afegir:

—Què, hi entrem? Us hi atreviu o no?